

21.57x26.93	1/3	1 עמוד	ממון - ידיעות אחרונות	03/2016	52525566-6
המרכז האקדמי למשפט ועסקים ע"ז אפי מיכאלי - 26330					

מכה לממשלה: בהחלטה דרמטית ביטל בג"ץ את מתווה הגז

נפסל

ברוב של 4 שופטים מול 1 פסק ביהמ"ש העליון כי ההבטחה שניתנה לחברות הגז ליציבות רגולטורית של עשר שנים אינה חוקית • השופטים הקציבו לממשלה שנה לעשות את השינויים הנדרשים - אחרת יבוטל המתווה סופית • התומכים: "יש שופטים בירושלים" • המתנגדים: "בכייה לדורות"

תלם יהב, עמיר בן-דוד וגד ליאור, עמ' 2-3

21.11x33.96	2/3	2 עמוד	ממון -	03/2016	52525569-9
המרכז האקדמי למשפט ועסקים ע"ד אפי מיכאלי - 26330					

חדשות דרמה בעליון

"מתווה הגז אינו חוקי"

מכה לחמשלה

ברוב של 4 שופטים מול 1, קבע בית המשפט העליון כי פסקת היציבות אינה חוקית ולכן המתווה יבוטל בעוד שנה • הערכות: הממשלה תנסה לקדם עד אז מהלך עוקף בג"ץ שייתן תוקף חוקי לפסקת היציבות • שטייניץ: "החלטה אומללה" • מתנגדי המתווה: "החלטה היסטורית"

צילומים: אוחן צינברג, דנה קופל, עמית שאבי, ראובן שוורץ

אמנם פסקת היציבות היא חריגה, אך היא לא כזו בלת את שיקול הדעת של הממשלה. השופט פוגלמן ציין בפסק הדין: "אין אני מתע" לם כלל ועיקר מההיגיון הכלכלי שעומד בבסיסה של דרישת המשקיעים ליציבות רגולטורית. אך מובן הוא שבתמורה להשקעות עתק מצידם של האחרונים מצפים הם להקטין את סיכונים, באופן שיאפשר להם להחזיר את השקעתם ואף לקבל תשואה הולמת. לאינטרס זה של המשקיעים יש ליתן מענה הולם. כפי שהבהיר חברי המשנה לנשיאה בחוות דעתו המפורטת, קיימים מודלים שונים שבגדרם יכול להינתן מענה כאמור. ברם, כאמור לעיל, פסקת היציבות הפרטנית שבה עס" קינן אינה נמנית על מודלים אלה על רקע מאי פיינייה הייחודיים".

גורמים במשק הגז העריכו אתמול שהממשלה תנסה לקדם מהלך עוקף בג"ץ. אחת האפשרויות היא לחוקק חוק "כללי" שיקבע כי בפרויקטים לאומיים יש אפשרות להגדרת סעיפים דוגמת סעיף היציבות שבג"ץ פסל. במקרה כזה אף אחד מהשרים שהדירו עצמם מהתהליך לא יכול להימנע מהצבעה וניתן יהיה לגייס רוב פוליטי לאישורו, וכך לתת גם תוקף חוקי לפסקת

עווי פוגלמן, סלים ג'ובראן ואסתר חיות מול דע" תו החולקת של השופט נעם סולברג. בית המשפט קבע כי הביטול של המתווה ייכנס לתוקף בתוך שנה מהיום. עד אז המדינה תוכל להביא לאסדרת משק הגז באמצעות מתווה חדש.

יו"ר ועדת הכלכלה של הכנסת, ח"כ איתן כנל: "בית המשפט הוכיח שיש מי שלא נבהל מנוכחותו של ראש הממשלה ולא מאיומיו. מדובר בניצחון גדול של כל אזרחי ישראל"

"הממשלה לא הייתה רשאית לכבול את שיקול דעתה שלה ואת שיקול הדעת של הכנסת", קבע השופט ג'ובראן. סולברג, מנגד, סבר כי פסקת היציבות לא מג" בילה את כוח החקיקה של הכנסת כאשר הכנסת ריבונית לחוקק "כטוב בעיניה". סולברג קבע כי

מאת **תלם יהב, עמיר בן-דוד וגד ליאור**

דרמה בבג"ץ: שופטי בית המשפט העליון ביטלו אתמול את מתווה הגז. הסיבה: פסקת היציבות, שקובעת כי במשך עשר שנים לא יבוצ' עו כל שינויים רגולטוריים במתווה, אינה חוקית. השופט אליקים רובינשטיין, שעמד בראש ההרכב, אמר כי "פסקת היציבות בפרק זה כמ" תווה, בו מתחייבת הממשלה לעשור שנים שבו לא זו בלבד שלא תחוקק אלא תיאבק בכל חקיקה נגד הוראות המתווה, נקבעה בחוסר סמכות ודינה בטלות". רובינשטיין ציין כי "אין בסמכותה של הממשלה להחליט לא להחליט ולא לפעול. הדב" רים אמורים ביתר שאת כאשר מדובר בנושא המ" צוי במחלוקת פוליטית של ממש, וכאשר הרשות המבצעת מבקשת לכבול את שיקול דעתה של ממשיתכה, אשר ייתכן שהרכבה והאיריאולוגיה שבה היא מחזיקה יהיו שונים משל זו הנוכחית. הרצון ביציבות רגולטורית, אמיתי ככל שיהא, אין בו כדי לשנות כללי יסוד בשיטת המשפט הישראלית וליתן בידי הממשלה כוח שאינו נתון לה מעיקרא".

לעמדתו של רובינשטיין הצטרפו השופטים

מימין: יצחק תשובה, בנימין נתניהו, יובל שטייניץ ואליקים רובינשטיין

פרשנות

עמיר בן-דוד

תמרור אזהרה

בג"ץ נתן אתמול סטירה מצלצלת לממשלה, וכולנו צריכים להחזיק אצבעות שברך לא פגע קשות גם במשק הגז הישראלי. השופטים אמנם נתנו לממשלה שנה למצוא פתרון לסוגיית היציבות, אבל אם הוא לא ימצא במהרה קשה להאמין שניתן יהיה לפתח את מאגר לווייתן בזמן, ולהניע את המשק לעבר אנרגיה פחות מזהמת.

הממשלה נכשלה פעם אחר פעם בטיפול לה בקידום משק הגז הטבעי, כשחשבה שהיא יכולה להתעלם מהציבור. אם לא לוקחים בחשבון את המצב שהביא לכך שבישראל נוצר מונופול, התקלה היציבורית הראשונה הייתה בכך שהמדינה נתנה לנובל אנרג'י לתכנן את מערך קבלת הגז בישראל. הממשלה התעקשה על עמדתה, ולבסוף היה זה בג"ץ שעצר הכל וקבע שהמדינה היא שצריכה לנהל את העניינים ולא היוזמים. בדרך עוד היו הרבה טעויות, אבל החלטת בג"ץ צריכה לשמש תמרור אזהרה ברור לממשלות שאי אפשר להתעלם מהציבור.

המשק לא יכול לחזור לאחור, וחובת הממשלה היא למצוא מה המתווה הנכון להניע את התהליך - כך שיהיה גם חוקי וגם יעמוד במבחן הציבורי

להחלטה מאתמול עלולות להיות משמעותיות קשות מאוד למשק האנרגיה. המשק הזה שותק למשך שנים בשל התנהלות הקולקלת של הממשלה על ורועותיה השונות. גרירת הרגליים של הממונה על ההגבלים העסקיים, ההתעלמות של שרי האוצר והאנרגיה הקודמים והיעדר המעורבות כבר אז של ראש הממשלה הן רק חלק מהבעיות.

השופטים לא קבעו דבר לגבי טיב המתווה. למעשה הם אימצו אותו, על אף מגרעותיו. גם הם כנראה הבינו שגם אם יכול להיות מתווה טוב יותר, צריך לעשות גם פשרות. ובכל זאת החלטתם עלולה להעמיק את הקיפאון בו נתון משק הגז, ולהבריח מכאן משקיעים שהחלו להתעניין בו.

שוק הגז הטבעי חיוני מאין כמוהו למדינה. החלל בחשיבות השימוש בדלק פחות מזהם מפחם ונפט, דרך ההכנסות מתמלוגים, ועד היכולת שלנו לדאוג לאספקת אנרגיה עצימית. ישראל סובלת ממחסור בגז בשעות העומס, מחסור שילך ויעמיק ככל שיתאחר פיתוח שדה לווייתן. באופן אבסורדי, מי שיכולות ליהנות מהמצב הן החברות. בהשקעה לא גדולה הן יכולות להקים צינור נוסף ממאגר תמה, להאיץ את השימוש בו ולמכור את הגז במחירים גבוהים אף מהמחירים הקיימים, עד שהמאגר יתרוקן.

למרות שבחברות הגז מיהרו להצביע על הממשלה כמי שצריכה למצוא פתרון, גם אנשייהן מחויבים לסייע בחילוץ העגלה מהבוץ, אבל את ההחלטה יצטרכו לקבל בידרשלים. המשק לא יכול לחזור לאחור, וחובת הממשלה היא למצוא מהו המתווה הנכון להניע את התהליך - כך שיהיה גם חוקי וגם יעמוד במבחן הציבורי.

מה זו פסקת היציבות

פסקת היציבות קובעת כי המדינה לא תשנה במשך 10 שנים את הכללים והחוקים שנוגעים להפקת הגז הטבעי ומכירתו. המדינה והחברות טענו שעודף השינויים בתחום הרגולציה פגע בפיתוח משק הגז ובאטרקטיביות שלו למשקיעים

הפגנה נגד מתווה הגז | צילום: אלכס קולומיסקי

עם חוקים משלה ועם חסינות ועוצמה שלא קיימות בעולם הדמוקרטי החופשי. למרות מסע האיומים והלחצים הממומן היטב, שופטי בג"ץ בחרו להגן על הפרדת הרשויות ועל שלטון החוק בישראל, לבלום את הדורסנות חסרת המעצורים שהופעלה לטובת טייקוני הגז ולהציב תמרור עצור בוחק כדי להגן על הפרדת הרשויות בישראל.

התנועה לאיכות השלטון, אדם טבע ודין והפורום הישראלי לאנרגיה ציינו בתגובה: "אנו שמחים כי המאבק הממושך, אותו הובילו הארגונים האזרחיים ואליו נרתם הציבור הרחב, נשא פרי והצליח לבלום בישראל האחרונה מהלך בלתי-הפוך שהיה נזכר לדראון עולם. אנו מברכים על פסיקתו ההיסטורית של בית המשפט העליון, שקיבל החלטה אמיצה אך הכרחית להגנה על הדמוקרטיה הישראלית. בית המשפט יצא להגנה על מערכת האיוונים והבלמים אשר בלעדיה שלטון החוק נתון בסכנה."

מטה מאבק הגז, שהוביל את ההתנגדות למתווה, ציין כי "פסילת מתווה מונופול הגז היא ניצחון לצדק על השחיתות וניצחון למאבק הציבורי על קשרי ההון-שלטון. בג"ץ עמד כחומה אחרונה אל מול הניסיון להעלות את מונופול הגז וטייקוני מונופול הגז אל מעל החוק בישראל. בכך מנע בג"ץ את התקרבות ישראל לחיק מדינות העולם השלישי, שבהן תאגידים נמצאים מעל החוק, בזכות קשרי הון-שלטון מושחתים. הציבור בישראל, שאינו מוכן לאפשר את גזל משאבי הטבע והמשך מכירת החיסול של המדינה לקומץ טייקונים, יכול לזקוף קומה. מאבק ציבורי נחוש בכוחם העצום של ההון והשלטון יכול להצליח בישראל של שנת 2016."

ח"כ מיקי רוזנטל: "יש שופטים בירושלים ולעיתים גם אם הצדק מתמהמה - בוא יבוא. נתניהו ניסה לכפות באורח כוחני ואנטי-דמוקרטי את מתווה הגז ונעצר בבג"ץ".

telemyahav@gmail.com

עיקרי ההחלטה

פסקת היציבות, לפיה במשך 10 שנים לא יבוצעו כל שינויים רגולטורים במתווה, נקבעה בחוסר סמכות ואינה חוקית

מתווה הגז יבוטל בעוד שנה אם לא יתבצע בו התיקונים המתבקשים

במשך השנה המדינה תוכל להביא לאסדרת משק הגז במתווה חדש

עויות ובהשלכות של פסיקת בג"ץ. ח"כ יעל כהן פארן: "שוד הגז בוטל. זה יום שמח לאזרחי מדינת ישראל. נפעל לכך שגם בכנסת סעיף היציבות לא יעבור." עו"ד אפי מיכאלי, שעתר נגד פסקת היציבות בשם המרכז האקדמי למשפט ולעסקים: "ביהמ"ש העניק חותמת סופית לטענותינו כי מתן הבטחה ליציבות רגולטורית, ללא הסמכה בחוק, הוא צעד בלתי-חוקי ובלתי-חוקתי." שלי יחימוביץ', שהייתה אחת העותרות לבג"ץ, אמרה בתגובה: "יש שופטים בירושלים. החלטת בג"ץ היסטורית ודרמטית. פסקת היציבות שנתניהו בישל עבור חברות הגז הייתה מלכתחילה מעוותת ונטולת כל היגיון חוקתי. היא הפכה את חברות הגז לטריטוריה נפרדת

היציבות. אפשרות נוספת היא שהמדינה תוותר על פסקת היציבות ותעניק לחברות הגז ערבות מדינה. גורם בחברות האנרגיה אמר אתמול כי "למעשה הכל בידים של הממשלה. היא זו שצריכה עכשיו לחלץ את העגלה. אם לא תמצא דרך לאשר את פסקת היציבות, המדינה תמצא את עצמה בבית דין בינלאומי." בחברות הגז טענו גם אתמול שלא סעיף יציבות יהיה קושי לגייס מימון לפרויקטים היקרים של פיתוח לווייתן, ובעתיד לפרויקטים נוספים, ולכן לטענתן "אין אפשרות אמיתית לוותר על היציבות". כשעה וחצי לפני פרסום פסיקת בג"ץ נרשמה ירידה חדה יחסית בשערי מניות שותפות לווייתן: רציו ירדה ב-3.1%, דלק קידוחים איברה ב-2.5%, ואבנר ירדה ב-2.3%. לאחר שנועץ בראש הממשלה אמר אתמול שר האנרגיה יובל שטייניץ כי "מרובר בהחלטה אומי ללה שהשלכותיה השליליות על פיתוח משק הגז, על הביטחון האנרגטי, על כלכלת ישראל, ועל אוכרן הכנסות למדינת ישראל ואזרחיה, עלולות להיות קשות ביותר, ואולי בלתי-הפיכות. עם כל הכבוד לבית המשפט העליון, לעניות דעתי התי ערבות מסוג זו בהחלטות ממשלה והכנסת לא הייתה מתרחשת בדמוקרטיה מערביות אחרות במצב דומה."

שרת המשפטים איילת שקד: "ביטול סעיף היציבות מהווה התערבות בוטה ומיותרת בהחלטת הממשלה ופוגע פגיעה קשה בכלכלת ישראל."

יו"ר ועדת הכלכלה של הכנסת, ח"כ איתן כבל: "בית המשפט הוכיח שיש מי שלא נבהל מנוכחותו של ראש הממשלה ולא מאיומיו. מדינת ישראל צריכה גודל של כל אורחי ישראל. בית המשפט אימץ את קביעת ועדת הכלכלה שדרך המלך הראויה היא דרך החקיקה בכנסת. כמו כן, בית המשפט קיבל את הקביעה שסוגיית היציבות הרגולטורית שהממשלה הציעה מהווה פגיעה אנושה בדמוקרטיה הישראלית. בכוונתי לכנס את ועדת הכלכלה לאלתר על מנת לדון במשמי